

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสีงแวดล้อมของประชาชน
ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอกะชัง จังหวัดตราด

Eco-Tourism and Environmental Preservation of People in Koh Changtai Sub-District, Koh Chang District, Trat Province

สุกิจ ชัยมุสิก¹ สมพงษ์ ธรรมโชติ² ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์³

SuKit Chaimusik, Sompong ThamaChot, Chatchai Sirikulpan

พระปลัดวิสุทธิ์ วิสุทธาจาโร⁴ ปณิตตาภา เนตรน้อย⁵

PhrapaludWisut, Wisutajaro, Pantihita Negtnoi

กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์⁶ ริสร พงศ์สุวรรณ⁷

Kanjira Wjitwacharak, Risorn Pongsuwan

พิเชฐ ศรีหาล้า⁸ วรวุฒิ สุขสมบุญ⁹

Pichet Sailah, Worawut Suksomboon

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาและอธิบายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสีงแวดล้อมของชุมชนสลักคอก ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอกะชัง จังหวัดตราด 2) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสีงแวดล้อมของชุมชนสลักคอก ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอกะชัง จังหวัดตราด และ 3) เพื่อแสวงหาหลักธรรมทางพระพุทธ ศาสนาที่นำไปประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสีงแวดล้อม และผลที่ได้รับของชุมชน ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอกะชัง จังหวัดตราด ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดีและมีอายุที่อาศัยอยู่ไม่น้อยกว่า 30 ปี ทั้งชายและหญิงโดยเลือกการวิจัยจากผู้วิจัย 1: 3 คน จำนวนรวมทั้งสิ้นประมาณ 36 คน และการสนทนากลุ่มจำนวน 10 คน จากผู้ที่อาศัยในท้องถิ่นนี้ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล และแบบสนทนากลุ่ม แบบสังเกตสภาพสีงแวดล้อม แบบบันทึกชีวประวัติบุคคลสำคัญ แบบบันทึกการเดินทาง แบบสำรวจพื้นที่เบื้องต้น และแบบสังเกตการณ์ไม่มีส่วนร่วมตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การท่องเที่ยวมีประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจเป็นรายได้เสริมในชุมชน สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับป่าชายเลน ช่วยให้แหล่งพืชน้ำสัตว์น้ำทางทะเลมีเสถียรและยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้เกิดเครือข่ายการรวมกลุ่มการอนุรักษ์ป่าชายเลนและสัตว์น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

¹ Ph.D., รองศาสตราจารย์พิเศษ อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

² Ph.D., ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

³ Ed.D., อาจารย์ประจำหลักสูตร วิทยาเขตล้านนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

⁴ อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ วิทยาเขตศรีล้านช้าง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

⁵ อาจารย์ประจำ มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

⁶ อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

⁷ อาจารย์ประจำ หลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

⁸ อาจารย์ประจำ วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

⁹ อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ วิทยาเขตมหาชิราลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. ปัจจัยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมโดยการจัดกิจกรรมที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น กิจกรรมเดินป่า ชมนก นั่งเรือชมหิ่งห้อย นั่งเรือมาด

ปัจจัยการส่งเสริมคืนชีวิตให้กับทะเลโดยการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมธนาคารปู “รับร้อย ปล่อยี่ล้าน” มีการรับบริจาคปูไข่ล้านละ 1 ตัว ปล่อยี่ลงทะเลเพื่อวางไข่ และกิจกรรมการปิดอ่าวสลักคอกเป็นเวลา 6 เดือน เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าโกงกางให้อุดมสมบูรณ์แบบยั่งยืน

ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในครัวเรือน เช่น งานประดิษฐ์ งานฝีมือ มาจำหน่ายที่ศูนย์สินค้าโอท็อป (OTOP) เป็นสถานที่จำหน่ายสินค้าชุมชนไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว

3. หลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างได้ผล เพราะการประชุมประจำเดือนพร้อมเปรียบเทียบกับประชุมรักษานุรักษ์สืบทอดเจตนารมณ์ของชุมชน จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ทำให้เห็นภาพสะท้อนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชนสลักคอกมีความโดดเด่นและคงสภาพดั้งเดิมของชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ: 1. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 2. สิ่งแวดล้อม

Abstract

The purposes of this research are 1) to study and to describe ecotourism and environmental reservation in Salak Khok Village, Koh Chang Tai Sub-district, Koh Chang District, Trat Province, 2) to analyze and synthesize the various factors that promote ecotourism and environment communities in Salak Khok Village, Koh Chang Tai Sub-district, Koh Chang District, Trat Province, and 3) to search for Buddhist principles applied to eco-tourism and environmental reservation including their results in Salak Khok Village, Koh Chang Tai Sub-district, Koh Chang District, Trat Province. Participants are both male and female villagers who are knowledgeable in the mentioned topics and have been living in the mentioned area at least 30 years. The participants are selected by findings from the research first. : 3 people, totaling about 36 people and focus group of 10 people from those who live in this district. The instrument were an individual interview form, a group discussion form, an environmental observation form, a biography note, a journey note, a preliminary survey, and non-participant observation form.

The research found that

1. Tourism is useful in an economic aspects as an additional income for the community. Moreover, it helps to maintain the mangroves, which positively affects breeding place of marine species to be stable and sustainable. Ultimately, the involvement of community creates network of mangrove and marine life conservation effectively.

2. Factors promoting eco-tourism and environmental activities by distinctive and unique community activities, such as, hiking, bird-watching, firefly sight-seeing, boat ride, and etc.

Factors boosting night life to marine activities such as crab banking activities "receiving hundreds of life and releasing million ones", which a million crabs have been donated and returned to the sea. Another activity is blockading Salak for six months to rehabilitate mangrove forests to sustainable abundance.

Promoting tourism in the household, such as crafts, craft centers selling OTOP product (OTOP) is a distribution community to serve tourists.

3. The Buddhist principles have been applied in ecotourism and environmental conservation effectively because the villagers have always held monthly meetings to maintain the spirit of community. Based on interviewing and focus group discussions, ecotourism of the community reflects the community and the environment. This is in line with the sufficiency economy philosophy.

Keywords: 1. Ecotourism 2. Environment

1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาที่ทำวิจัย

ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลายและสวยงามที่สุดประเทศหนึ่ง รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวพักผ่อน ตลอดถึงเพื่อศึกษาเรียนรู้อย่างยิ่ง จึงเป็นที่นิยมและประทับใจสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ แต่เนื่องด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ภาวะทางเศรษฐกิจที่ซบเซาและถดถอย โครงการพัฒนาในด้านต่างๆ ซึ่งมีการตัดไม้ทำลายป่า การทำเหมืองแร่ ตลอดจนการทำเกษตรเชิงพาณิชย์ ทำให้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศอย่างรุนแรงจน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ผลที่ตามมาก็คือความไม่ยั่งยืนของการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศต่างๆ ได้พยายามผสมผสานเรื่องของการอนุรักษ์เข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจ เราจะทำอย่างไรจึงจะทำให้ธรรมชาติกับมนุษย์อยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาอาศัยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือ Eco-Tourism จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยความหมายคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องใช้ทุนธรรมชาติอย่างมีธรรมาภิบาลให้มีความมั่นคง ยั่งยืน และต้องคืนทุนต่อสังคม กล่าวคือ การให้ท้องถิ่นโดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่และนักท่องเที่ยว ได้มีโอกาสเรียนรู้และรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการที่สมบูรณ์ในการพิจารณาทั้งในเรื่องธรรมชาติและทุนทางสังคม ซึ่งส่งผลต่อทุนทางเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่ได้ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ชุมชนบ้านสลักคอก ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราดจัดว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวอย่างมาก เพราะเป็นสถานที่ที่สามารถสร้างความประทับใจสำหรับผู้ที่มาท่องเที่ยวและพบเห็น บ้านสลักคอกประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวได้เปลี่ยนแปลงวิธีการในการเดินทางท่องเที่ยว โดยต้องการท่องเที่ยวแบบผจญภัยเข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด ต้องการเป็นเจ้าของ ทำความเสียหายต่อระบบนิเวศ นานับประการ ทำให้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของบ้านสลักคอกเกิดภาวะเสื่อมโทรมทั้งจากนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นบางกลุ่มอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ดังนั้นประเด็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ โดยเฉพาะการทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศจึงมีความหมายและความสำคัญต่อชุมชนบ้านสลักคอกเป็นอย่างมาก มากกว่าการท่องเที่ยวแบบธรรมดา เพราะต้องคำนึงถึงการท่องเที่ยวที่จะต้องมีอนุรักษ์ควบคู่ไปด้วย จะทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวและประชาชนมีจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนสลักคอก เพราะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หากธรรมชาติและระบบนิเวศได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใดก็ตาม โอกาสที่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะเสื่อมโทรมลงหรือถูกทำลายลงก็มีอยู่สูง การให้ความรู้ความเข้าใจหรือการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่จะมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของชุมชนสลักคอกได้เป็นอย่างดี ซึ่งในปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนยังมีน้อย ทำให้ชุมชนบ้านสลักคอกไม่ได้รับการอนุรักษ์เท่าที่ควร

จากการที่ชุมชนบ้านสลักคอก ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราดยังไม่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อม รวมถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบต่างๆ เพราะจะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม รูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การลงทุนเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ การเป็นไกด์นำเที่ยว การนำสินค้าที่เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมาขาย และการจ้างงานในส่วนบริการอื่นๆ รวมทั้งมีการนำหลักธรรมมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วย ทำให้แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมของชุมชนบ้านสลักคอก ถูกทำลายและเสื่อมโทรมลงเร็วกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดถึงระบบเศรษฐกิจของชุมชน รวมถึงภาพรวมของการท่องเที่ยวในประเทศไทย เพราะการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและชุมชนท้องถิ่นในระยะยาวมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ แต่เหนือสิ่งอื่นใดแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงามของประเทศ อาจจะไม่คงอยู่ให้ลูกหลานหรือนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสสิ่งทีพิเศษสวยงามทางธรรมชาติอีกต่อไป หากไม่มีการร่วมแรงร่วมใจกันอนุรักษ์ ปกป้องแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเหล่านี้ไว้ไว้ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้แหล่งธรรมชาติเหล่านี้คงอยู่คู่ประเทศไทยอีกนานเท่านาน

2. โจทย์วิจัย

1. ประชาชนมีวิธีการในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง
2. มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและอธิบายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมของประชาชนตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
2. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมของประชาชนตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
3. เพื่อแสวงหาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ประชาชนนำไปประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์รักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลที่ได้จากการปฏิบัติของประชาชน ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
2. นำผลการวิจัยมาเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมายและสาธารณชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การประชุมสัมมนาทางวิชาการ

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คณะผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การเลือกพื้นที่

คณะผู้วิจัยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่วิจัยดังนี้ คือ 1) มีสภาพเป็นเกาะที่อยู่ติดชายแดนประเทศเพื่อนบ้านกัมพูชาซึ่งไม่ไกลจากกรุงเทพฯมากนัก 2) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงสภาพเดิมของธรรมชาติ 3) รัฐบาลมีแผนงานที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งเหมือนเกาะภูเก็ต

2. การสำรวจพื้นที่ก่อนลงภาคสนาม

สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นำโดย ผศ.ดร.ดำรง เบญจศิริ ได้นำเจ้าหน้าที่ของสถาบันวิจัยญาณสังวร พร้อมกรรมการสถาบันฯ บางท่านลงพื้นที่เพื่อปรึกษาหารือวางแผนกับเจ้าหน้าที่และบุคลากร ระดับจังหวัด อำเภอ อบต. ในการทำวิจัยครั้งนี้ว่าแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแห่งนี้มีความน่าสนใจในการทำวิจัยและทางหน่วยงานได้แนะนำให้ไปที่ บ้านสลักคอก ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด และได้รับการสนับสนุนว่าตำบลเกาะช้างใต้ยังมีความเจริญไม่มากนักแต่มีสถานที่ที่สวยงาม คงสภาพแวดล้อมวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีที่ยังคงอนุรักษ์ไว้เหมาะสมกับการทำวิจัย

3. การวางแผนก่อนปฏิบัติงานภาคสนาม

คณะผู้วิจัยได้ประชุมวางแผนปฏิบัติงานภาคสนามโดยมอบหมายภาระงานการวิจัยให้กับสมาชิกตามหัวข้อที่กำหนด

4. ประชากรและการเลือกตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการเฉพาะของประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดีและมีอายุที่อาศัยอยู่ไม่น้อยกว่า 30 ปี ทั้งชายและหญิงโดยเลือกการวิจัยจากผู้วิจัย 1: 3 คน จำนวนรวมทั้งสิ้นประมาณ 36 คน และการสนทนากลุ่มจำนวน 10 คน จากผู้ที่อาศัยในท้องถิ่นนี้

5. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

5.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ เอกสาร ตำราวิชาการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว พระไตรปิฎก หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

5.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมตลอดทั้งปัจจัยที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 6.1 บันทึกข้อมูลการเดินทาง
- 6.2 แบบสำรวจสภาพพื้นที่เบื้องต้น
- 6.3 แบบสนทนากลุ่ม (ย่อยและกลุ่มใหญ่)
- 6.4 แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม
- 6.5 แบบบันทึก (จากการสังเกตหรือสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ)
- 6.6 แบบศึกษาประวัติชีวิต
- 6.7 อุปกรณ์อื่นๆ ที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ปากกา กระดาษ เครื่องบันทึกเสียง

กล้องถ่ายรูป ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว

7. การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เมื่อคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำเครื่องมือเสร็จเรียบร้อยแล้วได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านเนื้อหา (Content Validity) ได้แก่

7.1 พระมหาทองเชิด ฉายา ผศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

7.2 ผศ.ดร.ดำรง เบญจศิริ หัวหน้าฝ่ายวิจัยสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

7.3 ดร.ธเนศ ต่วนชะเอม กรรมการสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

8. เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

เมื่อได้สร้างและตรวจสอบเครื่องมือดังกล่าวเสร็จแล้ว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

- 8.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

8.2 เก็บข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยโดยผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดการวิจัยด้วยวิธีการต่อไปนี้

8.2.1 การสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมได้มอบหมายให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง

8.2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกได้มอบหมายให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัย 1 คนต่อผู้ให้ข้อมูล 3 คนและมีเจ้าหน้าที่ อดบ.เป็นผู้นำทางรวมทั้งอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

8.2.3 ได้จัดเวทีเพื่อสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 10 คน ณ สถานที่ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างใต้ในเวลา 13.30-15.30 น.พร้อมทั้งมอบผู้ดำเนินการ ดังนี้

1) ผู้ดำเนินการ 1 คน คือ รศ.ดร. สุกิจ ชัยมุสิก
2) ผู้ยื่นคำถาม 3 คน คือ ผศ.ดร.สมพงษ์ ธรรมโชติ ดร.ฉัตรชัย ศิริกุนพันธ์ และอาจารย์ศรพงศ์สุวรรณ

3) ผู้บันทึกภาพ 2 คน คือ พระวิสุทธิ์ วิสุทธาจาโร และอาจารย์พนมนคร มีราคา
4) ผู้จัดบันทึกข้อมูล 6 คน คือ พระมหาวิโรจน์ ญาณวีโร ดร.แม่ชีบัณฑิตาภา เนตรน้อย ดร. อาจารย์เจริญ ทุนชัย และอาจารย์พิเชฐ ศรีหล้า

5) ผู้อำนวยความสะดวก (บริการทั่วไป) 2 คน คือ ดร.กัญจวิภา วิจิตรวัชรารักษ์ และอาจารย์ วรฤดี สุขสมบูรณ์

9. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ เมื่อได้เก็บข้อมูลทั้งหมดแล้ว คณะผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพข้อมูลเพื่อสร้างความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้ คือ วิธี Data Trinangulation Method วิธี Investigations Method และวิธี Theory Method

9.1 การตรวจสอบความแบบสามเส้าจากการสัมภาษณ์

9.1.1 ได้แก่ผู้ให้ข้อมูล (จำนวน ผู้วิจัย 14 คน ผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 36 คน) ตอบข้อคำถามในลักษณะคล้ายกันหรือตรงกัน

9.1.2 ข้อคำถามจะถามเวลาใด ข้อมูลจากที่ได้ ก็ถูกต้องตรงกัน

9.1.3 ข้อมูลที่ได้จากสถานที่ใดก็ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกัน หากข้อมูลในส่วนใดยังไม่ตรงกัน ผู้วิจัยต้องค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกันเพิ่มเติม

9.2 การตรวจสอบความแบบสามเส้าจากการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม

9.2.1 ได้แก่ผู้ให้ข้อมูลพฤติกรรมของชาย-หญิง ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป้าหมายการวิจัย จำนวน 30 คน ได้ข้อมูลในลักษณะที่สอดคล้องคล้ายกันหรือตรงกัน

9.2.2 ข้อสังเกตจะสังเกตเวลาใด ข้อมูลจากที่ได้ ก็ถูกต้องตรงกัน

9.2.3 ข้อมูลที่ได้จากสถานที่ใดก็ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกันหากข้อมูลในส่วนใดยังไม่ตรงกันผู้วิจัยต้องค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกันเพิ่มเติม

10. การวิเคราะห์ข้อมูล

10.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) คือการนำข้อมูลแต่ละด้านสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่

10.2 การวิเคราะห์โดยจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีที่ตัวแปรก็วิเคราะห์ตามนั้น ดังนี้

1) การกระทำ (Acts) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นรายบุคคล เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลให้ได้ตรงกัน

2) กิจกรรมคล้ายกันโดยการสนทนากลุ่ม

3) การหาความหมายของข้อมูลเชิงลึก จากการศึกษาชีวประวัติบุคคลสำคัญในพื้นที่การศึกษา สภาพแวดล้อมทั่วไป

4) ศึกษาความสัมพันธ์จากพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่ใกล้เคียงคือ หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 2 เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน

5) การมีส่วนร่วมของคณะวิจัยในการเก็บข้อมูลตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละหัวข้อ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตสภาพพื้นที่ทั่วไป การสัมภาษณ์ชีวประวัติบุคคลสำคัญ การศึกษาเอกสารแล้วนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา นำมาเขียนรายงานร่วมกันเพื่อให้เห็นว่าข้อมูลที่ได้มานั้น เป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

10.3 การเปรียบเทียบข้อมูลโดยการนำข้อมูลเช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตสภาพพื้นที่ทั่วไป การสัมภาษณ์ชีวประวัติบุคคลสำคัญ การศึกษาเอกสาร มาเปรียบเทียบข้อมูลให้มีความสอดคล้องตรงกัน

10.4 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยการนำข้อมูลจาก 29 ชุดมาเขียนเรียงกันว่าคนที่ 1-29 ว่าให้ข้อสัมภาษณ์การสังเกตและการศึกษาเอกสารว่าอย่างไร และนำมาเปรียบเทียบว่าเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร และคณะผู้วิจัยนำมาสรุปประเด็นให้สอดคล้องตรงกัน

6. ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลและสนทนากลุ่ม สรุปได้ว่าประโยชน์ของการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดผลดีต่อชุมชนสลักคอกในเชิงเศรษฐกิจ สร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน และยังทำให้ทราบถึงข้อมูลที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประสบความสำเร็จ ในระดับที่น่าพอใจโดยอาศัยกิจกรรมต่างๆ เป็นแรงจูงใจกระตุ้นจิตสำนึกร่วมของชุมชน อย่างเช่น กิจกรรมเดินป่า ชมนก การพายเรือแคนูคัยค์ และกิจกรรมบวชป่า เป็นต้น

1. ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม โดยให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมโดยมีกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ โดยกระตุ้นจิตสำนึกให้ชุมชนร่วมทำกิจกรรมที่ส่งเสริมรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ในสภาพเดิม และฟื้นฟูธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์ เช่น ส่งเสริมกิจกรรมการนั่งเรือชมหิ่งห้อย กิจกรรมธนาคารปู และกิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือนในการประดิษฐ์ รูปแบบสินค้าจากธรรมชาติ

2. ผลการวิจัยพบว่า ประโยชน์ของการท่องเที่ยวในเชิงเศรษฐกิจ ทำรายได้มาสู่ชุมชนและขยายงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร การจำหน่ายสินค้าที่ผลิตจากชุมชน ให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ทำให้ชุมชนมีความรักสามัคคี จากการร่วมกิจกรรม และที่สำคัญคือประโยชน์ของการท่องเที่ยวที่นี้ ทำให้คนในชุมชนไม่ออกจากพื้นที่ในประเด็นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนมีความภูมิใจมีหลักประกันชีวิต เช่นมีงานทำ มีรายได้ อยู่ในชุมชนที่ตนภูมิใจเป็นผลทำให้ครอบครัวเป็นปึกแผ่น และที่สำคัญทำให้ชุมชนเข้มแข็งอบอุ่นโดยปริยาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและหลักการของกองทุนอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2544, หน้า 4 ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวแนวใหม่ แตกต่างจากการท่องเที่ยวปกติ เป็นการท่องเที่ยวที่มีการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงให้ความสำคัญในการศึกษาและสร้างความสำคัญมากกว่าการให้ความพึงพอใจอย่างไม่มีขอบเขตของนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยว เพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อม แหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรม อันนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุนทรียภาพ สามารถรักษาเอกลักษณ์ความเป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ให้มากที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด

3. ผลจากการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยเริ่มต้นจากคำว่าให้ เริ่มจากผู้อาวุโสสูงสุดจนถึงอายุน้อยที่สุดร่วมทำกิจกรรมเป็นประจำทุกเดือน กิจกรรมทุกมิติในชุมชนจะต้องได้รับทราบร่วมกันคือรักษาของเดิมต่อเติมให้สมบูรณ์ ไม่อาศัยปัจจัยภายนอกแม้จะมีผู้นำเสนอชุมชนได้สร้างความสำนึกให้เกิดความตั้งใจ เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ซึ่งมีประเด็นสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

ประชาชนในชุมชนมีความหนักแน่นในคำสอนพระพุทธศาสนาแม้จะไม่ทราบหลักธรรมที่ปรากฏในพระสูตรต่างๆที่กล่าวแล้ว แต่พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกันในชุมชนเป็นดัชนีชี้วัดถึงการมีมโนธรรมประจำใจของคนในชุมชน เป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎกที่ได้กล่าวไว้ว่า พุทธศาสนากับสิ่งแวดล้อมโดยมีหลักธรรมเป็นตัวเชื่อมเพื่อปรับความสมดุลระหว่างหลักธรรมกับบริบทสิ่งแวดล้อมในชุมชน

หลักพุทธจริยธรรมเน้นความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นั่นคือ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่มีความในตัวเอง มนุษย์ไม่ได้เป็นศูนย์กลาง (Anthropocentric) หรือเจ้านายของโลก และธรรมชาติเป็นทาส แต่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ (Man is a part of nature) มองธรรมชาติ พืช สัตว์ มนุษย์ ต่างอิงอาศัยกันละกัน หรือมองแบบองค์รวม (Holistic View) ทุกสิ่งในระบบนี้ต่างอาศัยเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มนุษย์ไม่สามารถแยกตัวจากระบบนิเวศได้เลย พระพุทธศาสนาเน้นความรักและความเมตตาต่อสรรพสัตว์ ไม่เพียงแต่จะห้ามฆ่าสิ่งมีชีวิตเท่านั้น แต่ยังสนับสนุนการอนุรักษ์ชีวิตไม่ว่าจะด้วยวิถีทางใดก็ตาม มนุษย์มีความกลมกลืนกับธรรมชาติใช้ประโยชน์จากธรรมชาติเพื่อสนองตอบต่อปัจจัยพื้นฐาน ไม่ทำอันตรายต่อโลกธรรมชาติที่มนุษย์อาศัยอยู่ มีทำที่แบบอ่อนโยนไม่ก้าวร้าว ไม่ตัดทวงต่อธรรมชาติ ถ้าเราปฏิบัติตามคำสอนแห่งพระพุทธศาสนาที่ยึดหลักนิเวศเป็นศูนย์กลาง มนุษย์สามารถลดวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมได้

7. อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม โดยให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมโดยมีกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ โดยกระตุ้นจิตสำนึกให้ชุมชนร่วมทำกิจกรรมที่ส่งเสริมรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ในสภาพเดิม และฟื้นฟูธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์ เช่น ส่งเสริมกิจกรรมการนั่งเรือชมหิ่งห้อย กิจกรรมธนาคารปู และกิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือนในการประดิษฐ์ รูปแบบสินค้าจากธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของชลดา บุญอยู่ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ทุนทางสังคมกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา : บ้านเกาะพิทักษ์ ตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร” ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านเกาะพิทักษ์มีสภาพทุนทางสังคมที่ประกอบไปด้วย 1) ทุนมนุษย์ ได้แก่ ผู้นำที่เป็นทางการ คือผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลที่มีความเป็นผู้นำ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในหลายด้าน มีจิตสาธารณะ และเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญของชุมชนบ้านเกาะพิทักษ์ 2) ทุนสถาบันองค์กร คือ กลุ่มองค์กรที่มีความสำคัญกับชุมชน ได้แก่ กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากร และกลุ่มประมงพื้นบ้าน ซึ่งกลุ่มองค์กรเหล่านี้เป็นกลุ่มที่ชาวบ้านร่วมกันจัดตั้งขึ้นมา และช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน 3) ทุนภูมิปัญญาวัฒนธรรม ได้แก่ ภูมิปัญญาการประกอบอาชีพ คือ การทำลอบปลาหมึก ภูมิปัญญาด้านการถนอมอาหาร คือ การทำปลาเค็มฝึงทราย ประเพณีที่มีความสำคัญ คือ ประเพณีสวดหาต เป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวบ้านบนเกาะพิทักษ์ เป็นการไหว้ขอขมาพ่อขุนทะเล แม่นางเชิงกระ และอีกประเพณีที่มีความโดดเด่น คือ ประเพณีวิ่งแหวกทะเลคานิยมความเชื่อของชุมชนเกาะพิทักษ์ คือ พ่อตาเกาะพิทักษ์ ชาวบ้านบนเกาะพิทักษ์มีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 4) ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรทางทะเล ปะการัง หอยมือเสือ และสัตว์น้ำทะเล ทุนทางสังคมทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กัน และมีความสำคัญต่อชุมชนบ้านเกาะพิทักษ์ ในลักษณะที่ ส่งเสริมกันและกันในการพัฒนาและการสร้างรายได้ให้กับชุมชนบ้านเกาะพิทักษ์ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านเกาะพิทักษ์นั้น อาศัยการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน ดังนี้ 1) ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการ

ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยในทุกวันที่ 29 ของทุกเดือนจะมีการประชุมของหมู่บ้าน 2) ทุกคนในชุมชนร่วมกันดำเนินกิจกรรมและปฏิบัติตามแผนการที่ได้วางไว้ 3) ชาวบ้านในชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร่วมกัน 4) หลังจากการดำเนินกิจกรรมก็จะมีการติดตามและประเมินผล โดยที่ทุกกิจกรรมจะต้องบัญชีรายรับ รายจ่าย และมีการประชุมเสนอแนะความคิดเห็น เห็นรวมถึงปัญหาในการดำเนินกิจกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของชลธิชา ดิษฐเกสร ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการร้านค้า ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา : ตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการร้านค้า ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการดำเนินการและด้านการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการริเริ่ม และด้านการวางแผน อยู่ในระดับน้อย

2. ผลการวิจัยพบว่า ประโยชน์ของการท่องเที่ยวในเชิงเศรษฐกิจ ทำรายได้มาสู่ชุมชนและขยายงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร การจำหน่ายสินค้าที่ผลิตจากชุมชน ให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนั้นทำให้ชุมชนมีความรักสามัคคี จากการร่วมกิจกรรม และที่สำคัญคือประโยชน์ของการท่องเที่ยวที่นี้ ทำให้คนในชุมชนไม่ออกจากพื้นที่ในประเด็นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนมีความภูมิใจมีหลักประกันชีวิต เช่นมีงานทำ มีรายได้ อยู่ในชุมชนที่ตนภูมิใจเป็นผลทำให้ครอบครัวเป็นปึกแผ่น และที่สำคัญทำให้ชุมชนเข้มแข็งอบอุ่นโดยปริยาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและหลักการของกองทุนอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544, หน้า 4) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวแนวใหม่ แตกต่างจากการท่องเที่ยวปกติ เป็นการท่องเที่ยวที่มีการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงให้ความสำคัญในการศึกษาและสร้างความสำคัญมากกว่าการให้ความพึงพอใจอย่างไม่มีขอบเขตของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนพันธ์ ศรีคล้าย ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน : ศึกษากรณีกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยว อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา” พบว่า “ชุมชนคลองเปี้ยวมีความเข้มแข็งได้เพราะการร่วมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนมีผู้นำชุมชนที่ดี มีความเข้มแข็ง กล้าคิดกล้าทำ ซื่อสัตย์สุจริต และมีความคิดสร้างสรรค์ ทำงานเพื่อกลุ่มอย่างจริงจัง มีรายได้จากการทำงานเท่ากับผู้ที่ทำงานกลุ่มทั่วไป ไม่มีสิทธิพิเศษใด การทำงานมีลักษณะโปร่งใส ไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว มีการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นไปตามความต้องการที่แท้จริงของชุมชน นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มมีการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลกันและมีจิตสำนึกร่วมกันของคนในชุมชน” และสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุพรรณ มณีวงศ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่” จากการศึกษาพบว่า ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างชุมชนเข้มแข็ง รองลงมาคือด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ด้านงบประมาณ และด้านการพัฒนาอาชีพในชุมชน ตามลำดับ ประชาชนที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยรวมทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีทัศนคติที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยรวมทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม พบว่าชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยเริ่มต้นจากคำว่าให้ เริ่มจากผู้อาวุโสสูงสุดจนถึงอายุน้อยที่สุดร่วมทำกิจกรรมเป็นประจำทุกเดือน กิจกรรมทุกมิติในชุมชนจะต้องได้รับทราบร่วมกันคือรักษาของเดิมต่อเดิมให้สมบูรณ์ไม่เอาค้าย ปัจจุบันภายนอกแม้จะมีผู้นำเสนอชุมชนได้สร้างความสำนึกให้เกิดความมั่นใจ เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยศพนธ์ นิกากแก้ว ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะ

ของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสารานุกรม: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านดอกแดง ตำบลสง่าบ้าน อำเภอตอสะแก จังหวัด เชียงใหม่” จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นตามหลัก สารานุกรมในหมู่บ้านดอกแดง โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านทฤษฎีสามัญญาตา รองลงมาคือด้านเมตตาจริกรรม ด้านสาธารณ โภคี ด้านเมตตาภยธรรม ด้านศีลสามัญญาตา และด้านเมตตาโมกกรรมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากตามลำดับ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสารานุกรมแตกต่างกัน ส่วน ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และตำแหน่งในชุมชนต่างกันมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมที่นำมาประยุกต์ในการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ และรักษาสีงแวดล้อมอย่างได้ผลนั้นคือ หลักการบริหารนิยธรรม 7 ประการ จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้ผู้บริการมี ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอเกาะช้างกำหนดเป็นนโยบาย ให้ประชาชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวให้ใช้หลัก อการบริหารนิยธรรม 7 ประการในการนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ ประชาชนได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวคือ รายได้ การจัดการกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับทาง เศรษฐกิจพอเพียง

2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษา สีงแวดล้อมได้แก่ ปัจจัยต่างๆ เชิงกิจกรรมเดินป่าชมนกนั่งเรือมาตุภูมิกิจกรรมธนาคารปู รวมทั้งอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การประดิษฐ์และโอท็อปเป็นต้นจึงมีข้อเสนอแนะให้ อบต เกาะช้างได้ ช่วยสนับสนุนงบประมาณ ส่วนประชาชนก็ควรมีส่วนร่วมกันอย่างแท้จริงในการรักษากิจกรรมดังกล่าวมาแล้ว เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนของ เกาะช้างได้สืบต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายของประชาชนที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ใน เกาะช้างได้

3.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว มาท่องเที่ยวที่เกาะช้างได้

3.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว มาท่องเที่ยวที่เกาะช้างได้ และมีข้อเสนอ การส่งเสริมการท่องเที่ยว

9. บรรณานุกรม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญ, พ.ศ. 2540.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชินวัตรการพิมพ์, 2546.

ชลธิชา ดิษฐเกษร, “การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการร้านค้า ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา:

ตลาดดอนหวาย จังหวัดนครปฐม”, การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร), 2553.

ยศพนธ์ นิกแก้ว, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสารานุกรม :

ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านดอกแดง ตำบลสง่าบ้าน อำเภอตอสะแก จังหวัดเชียงใหม่”, สารนิพนธ์

ศาสตราศตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย), 2553.

รัตนพันธ์ ศรีคล้าย, “ปัจจัยส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน : ศึกษากรณีกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา”, *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2546.

อัญพรรณ มณี, “ปัจจัยส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน : ศึกษากรณีกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา”, *สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2553.

10. คำขอบคุณ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ที่ช่วยเหลือให้รายงานนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เช่น สถาบันวิจัยญาณสังวร ที่สนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัย ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด นายอำเภอเกาะช้าง และ อบต. เกาะช้างใต้ กำนันและผู้ใหญ่บ้านได้ช่วยประสานงานการวิจัยในภาคสนามและประชาชนที่ช่วยตอบคำถามด้วยดี และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เป็นต้นไว้ ณ โอกาสนี้